

บัญญัติสาตก บังนิมภาค

ภาคที่ ๑๗

๑ โสন্নันทชาตก

พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ

นางกุหลาบ ไชติมุกตะ

วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๒

คำนำ

หัตถ์พิมพ์ตำรวจ (ฉาบ โศติมุกตะ) ตำแหน่งปลัดกระทรวง
ยุติธรรม แจกความหมายกรมคดีปกครองว่าจะทำการฉาบพิมพ์ นาง-
กุหลาบ โศติมุกตะ ผู้เป็นมารดา ณ วัดพระพิเรนทร์ ในวันที่ ๕ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๘๒ ใครจะพิมพ์หนังสือแจกเป็นพระตักในงานฉลองเรื่องหนึ่ง ขอให้
กรมคดีปกครองช่วยเดออกเรื่องหนึ่งให้ และแสดงความมุ่งหมายใครจะ
ได้หนังสือที่เกี่ยวในทางธรรมคดี ด้วยผู้มรณะมีจิตศรัทธาเต็มได้ใน
พระพุทธศาสนามาก กรมคดีปกครองจึงแนะนำให้พิมพ์บุญญาตัก ภาคที่
๑๗ เรื่องได้นันทชาติ อันเป็นหนังสือซึ่งชาติคราวมานาน และหาฉบับ
ยากอยู่ในเวลานี้ หัตถ์พิมพ์ตำรวจมีความยินดี รับตกลงพิมพ์หนังสือ
เรื่องน

กรมคดีปกครองขออนุโมทนาในกุศลบุญราศีกุศลทานุพทาน ซึ่งหัตถ์
พิมพ์ตำรวจและนางมาตย์ จันทอง เป็นผู้นอง ได้บำเพ็ญเป็นบัตตทานมัย
สำเร็จด้วยอำนาจความกตัญญูกตเวท และได้พิมพ์หนังสือเรื่องนให้แพร่
หลาย ขอบุญกุศลทั้งปวงจงเป็นปัจจัย ให้สำเร็จประ โยชน์สุข แก่
นางกุหลาบ โศติมุกตะ ผู้ล่วงลับไป ตามควรแก่คติสัตย์ในปรโลกเทอญ.

กรมคดีปกครอง

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒

คำปรารภ

และประวัติสังเขปของผู้มรณะ

ในการทำศพมารดาของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าคิดจะขออนุญาต
กรมคิดป่ากร พิมพ์หนังสือเทศน์มหาชาติฉบับหอพระสมุดวชิรญาณจาก
ฉบับซึ่งพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
หมื่นดวงรัตน์ประไพกิจ เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๔๖๓ โดยแบ่งพิมพ์เอาแต่เพียง ๖
กัณฑ์ ตั้งแต่กัณฑ์ที่พระรัตนกัณฑ์จนถึงกัณฑ์สุดท้าย เพื่อตอบสนองแต่ท่านผู้ศรัทธาใหญ่
และผู้ศรัทธาพระมหากษัตริย์ ตลอดจนมิตรสหายและผู้ศรัทธา ซึ่งมาเป็นเกียรติยศ
ในการประชุมเพลิง ทั้งนี้เพราะเห็นรูปภาพประกอบเรื่องเทศน์มหาชาติ ซึ่ง
ข้าพเจ้าได้รับแจกในงานพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นดวงรัตน์ประไพ
ในครั้งนั้นงดงามและน่าเลื่อมใสมาก แม้จะเป็นของเก่าและแพร่หลาย
มาแต่อดีตตาม ข้าพเจ้าก็ยังเห็นว่ารูปภาพนั้นดีมากและเป็นที่ปลื้มใจด้วย
แต่ความคิดของข้าพเจ้าไม่สำเร็จ เพราะเมื่อได้ทราบตามโรงพิมพ์แล้ว
ได้ความรู้อย่าง ถ้าจะพิมพ์เทศน์มหาชาติและรูปภาพประกอบ ๖ กัณฑ์
ทุกถาวรแล้ว จะต้องใช้เงินถึง ๒๐๐๐-๓๐๐๐ บาทเศษ เกินกำลังและทุน
ทรัพย์ที่ข้าพเจ้าจะทำได้ ข้าพเจ้าจึงระงับการที่จะพิมพ์เรื่องเทศน์มหาชาติ
นั้นเสีย และคิดหาหนังสือทางศาสนาแต่พอสมกับทุนทรัพย์และฐานะอัน
ต่อไป จึงได้ขอความอนุเคราะห์จากคุณชวสร์ ดุมาวงศ์ ให้ช่วยติดต่อ

นางกุหลาบ ไชติมุกตะ

ชานะ พ.ศ. ๒๔๐๒ มรณะ พ.ศ. ๒๔๕๑

ติดต่อกับกรมคดีปกครองในเรื่องหนังสือให้ด้วย เจ้าหน้าที่กรมคดีปกครองได้
 เชิญข้าพเจ้าไปเดออกเรื่องทประดังจะพมพน ข้าพเจ้าตกลงเดออกเรื่อง
 บัญญาต์ชาตก ภาคที่ ๑๗ ซึ่งกรมคดีปกครองอนุญาตให้พิมพ์ได้ตาม
 ประดังค์ ข้าพเจ้ารู้ดีกยหนดเป็นอนมาก และขอขอบคุณกรมคดีปกครอง
 ไว้ในทหนด้วย

ต้นประวัติตั้งเขปของมารดาข้าพเจ้านน มตงน คือ นางกุหตาบ
 โชติมุกตะ เป็นบุตรนายเมิน กับ นางจอก ดิทธิแพทย เกิดที่ตำบลบาง
 คูวัด อำเภอเมือง ๆ จังหวัดปทุมธานี เมื่อนวเสาร์ เดือน ๒ แรม
 ๑๕ ค่ำ ปีมะแม เอกศก จุดศักราช ๑๒๒๑ (ร.ศ. ๗๗) ตรงกับวันที่ ๒๓
 มกราคม พุทธศักราช ๒๔๐๒ เมื่อเจริญวัย ได้ทำการดมรดกกับนายนิต
 โชติมุกตะ มีบุตรธิดาด้วยกัน ๕ คน คือ

๑. นางพริ้ง ด่นงาม (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๒. นายเทียบ โชติมุกตะ เป็รียน (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๓. หตวงศุภกิจวิจารณ์ (จาบ โชติมุกตะ) (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๔. หตวงทรัพย์สำรวง (ฉาบ โชติมุกตะ) น. บ. ท.
๕. นางมาตย จันทอง

มารดาข้าพเจ้าเป็นคนมัชยดี แต่ใจบุญกุศลมาก ได้เคยทอดกฐิน
 ด้วยทุนทรัพย์ของตนเอง ได้สร้างพระพุทธรูปและพระสถูปเจดีย์ไว้ใน
 พระบวรพุทธศาสดนา ทั้งได้เคยอุปการะหุงต้มทำสำรับกับชาวภควายพระ
 ด่งขมู ไม่มีญาติอยู่คตอดเวณานานนับเบ้นปี ๆ ได้นำเพณิตนเป็นอุบาสิกา

ตั้งแต่อายุได้ ๔๘ ปี โดยถือศีลเป็นประจำแทบทุกวันขรรวมถึงพระ ไตซ์อภาพ
 ปฐมสัมโพธิอันเป็นพุทธประวัติได้กรอประกะจกไว้เป็นที่ตั้งการบูชา ท่าน
 เป็นผู้ฝึกฝนในการบำเพ็ญทานมากโดยมิได้คิดเห็นแก่ตัวเลย เช่นบางครั้ง
 ข้าพเจ้าเคยฝากอาหารเครื่องบริโภคน้ำไปให้รับประทาน ท่านก็แบ่งส่วนดี ๆ
 ไปถวายพระสงฆ์ฉัน ส่วนตัวท่านเองคงเอาไว้รับประทานแต่เศษเล็ก ๆ
 น้อย ๆ เป็นดั่งน้เต็มอ ^{๒๕} ทง นทานอ้างกับข้าพเจ้าว่าแบ่งไปรับประทานใน
 ชาติหน้า ดงน ^{๒๕}

มารดาข้าพเจ้าป่วยเป็นโรคชรา ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันท ๑๕ สิงหาคม
 พ.ศ. ๒๔๘๓ ตรงกับวันเสาร์ ขน ๓๐ คาเดือน ๘ ปีชวด เวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา
 ด้วยอาการสงบ ^{๒๕} กำหนดอายุได้ ๘๘ ปี

ขอเดชะอำนาจแห่งบุญกุศลซึ่งมารดาข้าพเจ้าได้ บำเพ็ญของท่านเอง
 มาแล้ว กับบุญกุศลที่ข้าพเจ้าได้ มีความกตัญญูออกไปให้ ทง ดงน ในการ
 ฌาปนกิจศพท่านครั้งน ^{๒๕} จงตั้งมฤตษมตตบันดาลให้สำเร็จจิตสุขแก่มารดา
 ข้าพเจ้าผู้ดวงดับไปโดยควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภาพทุกประการ เทอญ.

หลวงทรัพย์สำราจ

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒

อธิบายเรื่องหนังสืออนุญาตชาตก

ของ

สมเด็จพระยาตำราธิราชานุภาพ

หนังสืออนุญาตชาตกน	คือประชุมนิทานเก่าแก่ที่แตกกันใน
เมืองไทยมาแต่โบราณ ๕๐ เรื่อง (๑)	พระดั่งขมาเจียงใหม่รวบรวมแต่ง
เป็นชาตกไว้ในภาษาบาลี	เมื่อพระพุทธศักราชประมาณราวในระวาง
๒๐๐๐ จนถึง ๒๕๐๐ ปี	อันเป็นสมัยเมื่อพระดั่งขมาประเทศนั้นพากัน
ไปเล่าเรียนมาแต่ตั้งกาทวป	มีความรู้ภาษามคธแตกฉานเอาแบบอย่าง
ของพระภิกษุสงฆ์ในตั้งกาทวปมาแต่งหนังสือ	เป็นภาษามคธขึ้นในบ้าน
เมืองของตน	แต่งเป็นอย่างอรรถกถาธรรมมาธิบาย
มังกตคตทปนเป็นต้นบาง	แต่งเป็นเรื่องลำดับประวัติ
	เช่นคัมภีร์
	เช่นคัมภีร์

(๑) หนังสืออนุญาตชาตกนตามที่ได้ตรวจฉบับ - มีลักษณะ

แตกต่างกันเป็น ๒ อย่าง อย่างหนึ่งเรียกว่า "อนุญาตชาตกบหนปตาย" แต่

ไม่ปรากฏว่ามี "บทต้น" อีกอย่างหนึ่งเรียกว่า "อนุญาตชาตกปฐมภาค

(คือภาคแรก)" คัมภีร์ ๓ "อนุญาตชาตกปัจฉิมภาค (คือภาคหลัง)"

คัมภีร์ ๓ อนุญาตชาตกบหนปตายมอญตายตาดินทวไป แต่อนุญาตชาตก

ปฐมภาคกับปัจฉิมภาคนั้นหาฉบับยาก แต่แรกอ่านดูเข้าใจว่าอนุญาต

ชาตกบหนปตายกับอนุญาตชาตกปัจฉิมภาคเป็นคัมภีร์เดียวกัน ครั้นตรวจ

ฉบับกันเขาตรงกันข้าม อนุญาตชาตกบหนปตายกลับตรงกันกับอนุญาต

ชาตกปฐมภาคไปจบคัมภีร์เพียง ๕๐ นิทาน จึงเห็นฐานว่าคงเป็น

ชนกาตมาตนิเบนคณ ตามอย่างเรื่องมหาวงศ์พงศาวดารตั้งกาบัง
 แต่งเป็นชาดกเช่นเรื่องบัญญัติชาดกนเขาอย่างนิบาตชาดกบ้าง โดย
 เจตนาจะบำรุงพระศาสนาให้ถาวร และจะให้หนังสือแต่งนพนเบน
 หตักฐานมพคณ ด้วยเป็นภาษาเดียวกับพระไตรปิฎก แต่หนังสือ
 บัญญัติชาดกน เห็นจะแต่งในตอนปลายสมัยทกดาวมา เพราะความรู้
 ภาษามคธศุกรามตงไม่ถ่องหนังสือแต่งชนก่อน
 หนังสือบัญญัติชาดกนตณระบบเดิมเป็นคณภรตณ จำนวนรวม
 ๕๐ ผูกด้วยกัน เดยวนเห็นจะม้อยู่แต่ในประเทศสยาม กบตเมือง
 หตวงพระบางและทกรุงกมพฐา ทอนห้ามไม่ มีเรื่องราวปรากฏว่าเคย
 ไต่ระบบไปถนเมืองพระมาครงหนังสือ พระมาเรียกว่า "เซียงใหม่บัณฑิต"
 แต่พระเจ้าแผ่นดินพระมาองคโคองคหนังสือดารลว่า เป็นหนังสือแต่งปตอม
 พระพุทธวจนะตั้งให้เผาเดย ในเมืองพระมาจึงมี ได้มี หนังสือบัญญัติ
 ชาดกเหลืออยู่ คาทศวาแต่งปตอมพระพุทธวจนะน เพราะพระเจ้า

ดยชนเดิมผู้แต่งบัญญัติชาดกบหนีปตายมุ่งหมายจะให้ผู้นโตมเข้าในบัญ-
 ญัตินิบาต ภายหลังมผู้แต่งนทานเพิ่มเข้าอีก ๑๕ เรื่อง และมุ่งหมาย
 จะให้เป็นหนังสือล้วนหนังสือต่างหาก ไม่อนผู้นโตมเข้าในนิบาต จึงเป็ดยน
 ๕๐ บัญญัติชาดกบหนีปตายเป็นบัญญัติชาดกปฐุมภาค ด่วนที่แต่งเดิม
 เข้าใหม่เรียกว่า บัญญัติชาดกปัจฉิมภาค

17706/2564

แผ่นดินพระมาองค์หนึ่งหลงเชื่อว่าหนังสืออนาชาตก หรือที่เราเรียกกันใน
 ภาษาไทยว่า "เรื่องพระเจ้าहारอยหาคัดบชาติ" เป็นพระพุทธรูปหนึ่ง ซึ่ง
 ทำเป็นเหมือนไม้ ความจริงเป็นดังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชวินิจฉัยไว้ในพระราชนิพนธ์คาน้ำ
 หนังสืออนาชาตกภาคต้น ซึ่งโปรดให้พิมพ์เมื่อในรัชกาลที่ ๕
 ว่าเรื่องอนาชาตกนั้นคงเป็นนิทานที่เล่ากันในพื้นเมืองนั้น มาแต่ก่อน
 พุทธกาลช้านาน เมื่อพระพุทธเจ้าทรงตั้งต้นไว้ในยถาคติ ทรงยกเอาเรื่อง
 นิทานมาแสดงเป็นอุปมาในพระธรรมเทศนาเนื่อง ๆ ก็ธรรมดาในเรื่อง
 นิทานย่อมต้องมตวัดแต่ละตัว ตัวใดจะเป็นคนก็ตามจะเป็นสัตว์ก็ตาม
 ก็ตาม ย่อมเรียกว่า "มหาคัตถ์" มาเกิดสมมติขึ้นต่อภายหลังพุทธกาล
 ว่า มหาคัตถ์ในเรื่องอนาชาตก คือพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ ครั้นเมื่อมา
 ตกแต่งร้อยกรองพระไตรปิฎกกันในชั้นหลัง ๆ ผู้แต่ง ประสงค์จะปลูก
 ศรัทธาให้มั่นคงตามความเชื่อก่อนของคน จึงแต่งประชุมชาตกประหนึ่ง
 ว่าพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ชัดเจนว่า มหาคัตถ์นั้น ๆ มาเกิดเป็น
 พระพุทธรูป และบุคคลหรือสัตว์อนันต์ ๆ มาเป็นมนุษย์ ในปัจจุบัน
 ชาติ รุ่งเรืองชาตกจึงเป็นเช่นปรากฏอยู่ในหนังสืออนาชาตก เพราะ
 ความเบ็ดเตล็ดอธิบายมานั้น ที่พระองค์ชี้แจงใหม่เอาในนิพนธ์ในพื้นเมือง
 มาแต่งเป็นชาตก เป็นแต่แต่งตามแบบอย่างหนังสือเก่า ซึ่งพระ
 คณิตกรจารย์ได้แต่งมาแต่ปางก่อน หากได้ตั้งใจจะคัดลอกดูผู้หนึ่ง

ผู้ใดว่าเป็นพระพุทธรูปจะไม่ว
ไปเอง

พระเจ้าแผ่นดินพะม่าหากเข้าพระทัยหลง

นิทานในบัญญัติชาดก

เป็นนิทานที่ไทยเรารู้กัน อยู่ ชม ทราบ

หลายเรื่อง เช่นเรื่องดมฺพโฆษ

เรื่องพระดุษณนาง โนหรา เรื่อง

ถึงขทอง เรื่องแก้ว เรื่องพระรถเสนเป็นต้น

การที่เอาหนังสือบัญญัติ

ชาดกมาแปลพิมพ์ จะเป็นประโยชน์ต่อบัดวงให้รู้วาทานเหตุนนเรื่อง

ที่เขาเล่ามาแต่โบราณเป็นอย่างไร

ที่เขาแต่งเป็นโคลง ฉันท์และ

บทละครนอกดอนอ่านเอามาแก้ไขเสียอย่างใดบ้าง

และให้รู้เรื่องนิทาน

เก่าแก่ของประเทศนี้ ซึ่งมีได้ปรากฏในท่อนนอกหลายเรื่อง เรื่องทพิมพ์

ในสมุดเล่มนขอ

ได้นั้นชาดก

เป็นเรื่องที่ ๑

ในปัจฉิมภาคแห่ง

บัญญัติชาดก

ปัญญาสชาตก บัณฑิตนิมิต

๑. โสนันทชาตก

(นายขม บัณฑิตทางกรุง ป. ๖ วัดมหาธาตุ เวียง)

กิณนุ ตวั อากโต เสฏฐิณี อิทํ สตถา นิโครธาราม
วิหรนโต จัญจมาณวิกิ อารพภ กเถสิ

สตถา เมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาจารย์เสด็จดำรงอายุพระอิริยาบถ
อยู่ในนิโครธารามวิหาร ทรงพระปรารภนางจัญจมาณวิกา ตรัส
พระธรรมเทศนานั้น อนันตคาถาบทหนึ่งว่า กิณนุ ตวั อากโต เสฏฐิ
ณินนํ เป็นอาทิ

เอกทิวสมุหิ ความพิสดารว่า วันหนึ่งภิกษุทั้งหลายประชุม
สนทนากันในธรรมสภาว่า อากุโส ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย นางจัญจมา
ณิกายกโทษได้พระบรมศาสดา แดงถึงซึ่งความพิเนาศใหญ่ สมเด็จพระ
บรมศาสดาได้ทรง สดับด้วยทิพโสດ จึงเสด็จมายังธรรมสภา
ประทับนั่งบนธรรมาดันแล้ว ตรัสถามว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย
บัดนี้พวกเธอประชุมสนทนาเรื่องอะไรกัน ระวังที่พวกเธอประชุม
สนทนากันเรื่องอะไรไม่แจ่มแจ้งบ้าง เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลให้ทรง
ทราบแล้ว จึงมีพระพุทธชฎิกาดำรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย นางจัญ
จมาณวิกาได้โทษเราโดยอ้างว่าเป็นภรรยา มิใช่แต่ในปัจจุบันชาติ

ครัดฉนวนแดง กทรงคชณภาพอยู่ อภิภษทงหทัยเหต่านนกราบทุก
อาราธนา จังทรงนำอดีตนิทานนมา

อดีตเท ภิกขเว พาราณสีย์ นครเอโก ราชา ธรรมมชโร
นาม รชช กาวเรตี ดุกรภิภษทงหทัย ในอดีตกาลยังมีพระมหา
กษัตริย์พระองค์ ๑ ทรงพระนามว่า ชัมมชรราช เสด็จราชสมบัติอยู่ใน
พระนครพาราณสี พระองค์มีพระราชโอรส ๗ พระองค์ องค์ใหญ่พระนาม
ว่า กบิตราชกุมาร องค์ที่ ๒ พระนามว่า โฉนนัทรราชกุมาร องค์ที่ ๓
พระนามว่า ดันทรราชกุมาร องค์ที่ ๔ พระนามว่า สวาทราชกุมาร
องค์ที่ ๕ พระนามว่า เदनราชกุมาร องค์ที่ ๖ พระนามว่า อภยราช
กุมาร องค์ที่ ๗ พระนามว่า ตกชนราชกุมาร

ตथा พาราณสีย์ ในกาลนั้นพระนครพาราณสีมีเศรษฐีผู้หนึ่ง
มีสมบัติประมาณได้ ๘๐ โกฏิ ในบ้านท่านเศรษฐีมีบุรุษเชื่องใจผู้หนึ่ง
ชื่อว่า มิตตทตติ ภรรยาของเขาชื่อนางมิตตทตติ แต่เขามีชิตาอยู่
คนหนึ่งชื่อว่า นางดีปปชนี วันหนึ่งนางเมียบ่ปรีชากันว่า เรามีชิตาคนเดียว
เพราะฉะนนั้นควรต้องเก็บหอมรอมริบทรัพย์สมบัติไว้ ภรรยาจึงว่า เราเป็น
คนขี้ดัดน ทำอย่างไรจึงจะได้ทรัพย์สมบัติมา ๆ ภาทเท แนะนาง ในทิศ
ด้านอุดรทิศตะวันตกเฉียงเหนืออยู่ ๒ ทิศ ฉะนเราทาง ๒ จึงช่วยกันคิดแล้ว
เอามาทำเป็นเรือ เสร็จแล้วขายเตี้ยดำ ๑ เอาไว้ดำ ๑ รวบรวมทุนรอน
ได้แล้ว จึงระกอบการค้าขาย เมื่อลามี ออก ความเห็น ฉะนแล้ว

ภรรยาจึงกล่าวแย้งว่า เราจักได้ชวานทไเหนเต่า ตามัมจึงช แจง ว่า
 เราพากันไปหาเศรษฐีแล้วอ้อนวอนขอลงทควรขอตั้งกอย่างหนึ่ง ปรีक्षा
 กนแล้ววกพากันไปเรือนเศรษฐี กราบไหว้ ท่านเรียบ ร้อย แล้ว จึง
 กล่าวว่ กระผมทงต้องขอความกรุณา ขอยมชวานท พอ ไซ้ ได้
 ดักเดิม ๑ ท่านเศรษฐีจึงให้เขาหีบยมชวาน ไปเดิม ๑ ตามัม ภรรยา
 ทงต้องเมอรบชวานจากท่านเศรษฐีแล้ววกไปสู้ป่า ช่วยกนคตคตตะเคียน
 ได้ คตคตหนึ่งแล้ว ถากทำเป็นเรือเดี่ยว คตจากนนทช่วยกนคตคตคต ๒
 แดะถากทำคตไปอีก ฉเอิญชวาน หลุด กระเด็น เข้า ไป จม อยู่ใน ท้อง
 ตะม่งคตคตหนึ่งซงกาดงนอนคตคตอยู่ ตามัมภรรยาพยายาม คน หา ทุก หน
 ทุกแห่ง เวณแต่ทตะม่งคตคตอยู่ จึงไม่พบ พอกดืบมาบ้านก็ไปแจ้ง
 เหตุการณ์แก่ท่านเศรษฐีๆ กล่าวว่ แนะมิตคตคตท เราจัก รับ คน
 ฉะเพาะชวานของเรา ถ้าไม่ได้เดิมนั้นเราจักไม่ยอมรับคน ตามัมภรรยา
 จึงพากันไปสู้ร้านคตคต หาชอชวาน แล้วได้เอาไปให้แก่ท่านเศรษฐีๆ
 ไม่รับ แม่เขาพยายามหาชอมาให้คต ๒ เดิม ๔ เดิม ๘ เดิม ๑๖ เดิม
 ท่านเศรษฐีก็ไม่ยอมรับ ทวชนไปจนจำนวนชวานถึง ๓๐๐ เดิม ก็
 ยังกังไม่ยอมรับอยู่เนิ่นเอง ตามัมภรรยาทงต้องเกิด ความทุกข์ โท มนัด้
 กดืบมายังเรือนของตนแล้วไปสู้บ้านนอก เทยวคตคตหาชวานเดินไปถึงท
 ทตะม่งคตคตตาย เห็นเตอคตคตอยู่ จึงกล่าวว่ เราช่วยกนเขาเนอนไป
 ย่างไว้ จึงต้องคนตามัมภรรยาช่วยกนเชอคตช่วยกนชวาแหตะเนอ ๒๕๖ พบชวาน
 คางคตคตต่างคตคตใจ เขาชวานเดิมนั้นไปสู้เรือน แล้วได้เอาไปคนให้

แก่ท่านเศรษฐีพร้อมภรรยาและ ๓ ท่อน ท่านเศรษฐีก็ยกธำมรงค์ว่า
แน่มีคตทตท ขวานเล่มหนักมีไซ้ของเรา เราไม่ยอมรับไว้

อุปราคาเถ ครนกาลต่อมา ทารกคนหนึ่งอยู่ในเรือนของท่านเศรษฐี
เห็นทารกอื่นเคียวกนข้าวตอก มีความปรารถนาจะใคร่เคียวข้าวตอกบ้าง
จึงออกรวนมารดา เมื่อไม่ได้ ก็ร้องไห้ครน ท่านเศรษฐีได้ยินดังนั้น จึง
ถามว่า เจ้าร้องทำไม มารดาจึงเรียนท่านว่า ข้าแต่ นาย เขามมีความปรารถนา
จะกินข้าวตอก ไม่ได้ จึงร้องไห้ ท่านเศรษฐีบัญชาว่า พี่ชวข้าวตอกให้
เดี๋ยว หากหม้อเก่า ๆ มาชว เมื่อท่านเศรษฐีบัญชาดังนี้ มารดาทารกก็รับ
คำว่าได้ชะ หากหม้อเก่า ๆ ไม่ได้ จึงไปตู้เรือนของบุรุษมีคตทตท ขอ
ยืมหม้อเก่า ๆ บุรุษมีคตทตทก็ให้ยืม ตั้งว่า ท่านอย่าทำหม้อแตก
เดี๋ยว ฝ่ายมารดาของทารกนำหม้อนั้นมาชวข้าวตอกให้แก่บุตรเสร็จแล้ว
เวตาเห็นไปอาบน้ำยังท่านา ทาตคนหนึ่งเขาไปตู้เรือนไฟ เห็นหม้อ
เก่าใบหนึ่ง จึงบ่นว่า ใครเอาหม้อเก่ามาวางไว้ในที่นี้ เดยด้วยเอา
หม้อชวางทั้งเดี๋ยว หม้อแตก ท่านเศรษฐีเห็นดังนั้น จึงดำไว้ว่า ทูต
เจ้าทั้งหม้อใบเก่าเดี๋ยวทำไม จักเอาที่ไหนไซ้มันเด่า แล้วไซ้คนให้
ไปบอกบุรุษมีคตทตทมา ถึง เวตาเห็น บุรุษ มีคตทตท ได้ มา ยัง เรือน
ของท่านเศรษฐี นางทาตนั้นจึงแจ้งเหตุหม้อแตกให้ทราบ บุรุษ
มีคตทตทจึงคิดว่า จักทำคอบแทนเศรษฐีเดี๋ยวบ้าง ครนแล้วจึงว่า
เราจักรีบคนณะเพาะหม้อใบของเรา ถ้าไม่ได้ เราจักไม่รับ นางทาต
ได้ฟังดังนั้นจึงไปเรียนท่านเศรษฐี ท่านเศรษฐีก็หาหม้อใหม่มาให้

เป็นทวัชคุณ จนนจนวนหมอกถงพนหมอกหมนหมอ บรมมิตตทตทกก็ไม่
 ยอมรับ ท่านเศรษฐีจึงเพิ่มทาดให้อีก ๒ คน บรมมิตตทตทกก็ยังไม
 ยอมรับ ท่านเศรษฐีเห็นไม่มาทางแก้ไข ก็เกิดความทุกข์โทมนัสใจ
 ฝ่ายบรมมิตตทตทกยังคงคงทวงถามอยู่เนือง ๆ ท่านเศรษฐีจึงกล่าวว่ พ่อ-
 มหาจำเรียม หมอเก่าของพอกเพียงหมอเดยว เราให้หมอใหม่ตงพน-
 หมอหมนหมอ ก็ยังไม่รับ เพิ่มทาดให้อีก ๒ คนก็ยังไมยอม คราวน
 ฉนั้นจะทำอะไร อยากระนหนเดย เราตั้งต้องเข้าไปเฝ้าพระราชา ทูลขอ
 ให้ทรงวินิจฉัย ชนทงตั้งจึงไปดู่พระราชทวาร เข้าเฝ้าพระราชา ถวาย
 บังคมแถวณงอยู่ ณ ล้วนข้างหนึ่ง พระราชาทอดพระเนตรเห็นชนทงตั้ง
 มา เมื่อจะตรัสถามท่านเศรษฐี จึงตรัสคาถาณวว่า

กิณนุ ตวั อากโต เสฏฐี สนุตรูปัว กุปีโต

ทุมมุโข โทมนสโส เกณ วณณน อากโต

ความว่า เศรษฐีท่านมาทำไม ดูชบผอม ชัดเชยว หน้าตามัว
 หมองเศร้าใจ มีเรื่องอะไร จึงมานี้

ตี สุตวา เสฏฐีปี ท่านเศรษฐีได้ฟังพระดำรัสถามดงนั้น

ก็กระทำอัญชดกรรม เมื่อจะกราบทูลเหตุให้ทรงทราบ ได้กล่าว
 คาถาท ๒ นทูลว่า

มุโข เม ทวนโน โหติ ทุกเขน ปีพิโต มม

ทุมุโข โธว โสวณณ อุกิณนั มยหิ อโสภัง กร

ความว่า หน้าของข้าพระองค์มวรรณเคঁราหมอง ด้วยถูกความ
ทุกขเบียดเบียน ขอพระองค์ได้ทรงชะล้างหน้าอันเคঁราหมองให้มวรรณ
สดได้ ขอได้ทรงกระทำความไม่แห้งใจแก่ข้าพระองค์ทั้งสอง

โส ปน เสฏฐิ จังทานเคঁรชฐุทเดาเวอังกแต่ให้คนไปเยี่ยม
หม้อเก่ามา จนกระทั่งยกนางทาด้เพิ่มให้อีก ๒ คน ถวายให้ทรง
ทราบตลอด แม่พระราชาได้ตรัสถามบุรุษมิตตทติทเหมือนกัน เขา
จึงกราบทูลตั้งแต่ไปเยี่ยมชวานมา ถวายให้ทรงทราบจนตลอดเรื่อง พระ-
ราชาได้ทรงสดับดังนั้น จึงตรัสว่า มหาเคঁรชฐุ ทานเป็นคนก่อเหตุ
ในเบื้องตน ทศคตบุรุษเป็นคนกระทำตนองในภายหลัง เพราะฉะนั้น
คตของท่านจึงยุ่งมาก เราจักวินิจฉัยตาม ไบราณประเพณี ครนแต่
จึงรบตั้งถามว่า มิตตทติท บุตรและธิดาของเจ้ามีหรือไม่ ขอเดชะ
ธิดาของข้าพระองค์มอยุ่ จึงรบตั้งถาม ท่าน เคঁรชฐุว่า บุตรหรือ
ธิดาของท่านมอยุ่หรือ เคঁรชฐุทุดว่า ขอเดชะ บุตรของข้าพระองค์
มอยุ่ จึงรบตั้งว่า ท่านเคঁรชฐุ ถ้าเช่นนั้น ท่านจงกระทำการวิจจาหะ
บุตรของท่านกับด้วยนางด้ปปชนธิดาของบุรุษมิตตทติท จง ให้ทรัพย์ไว้
ประมาณ ๕๐ ถ้าว่าบุตร ของท่านไม่ เคารพ ใน มารดา บิดา ของ หญิง
มารดา บิดา ของหญิงกระทำกรหับได้บุตรของท่านได้ แล้วไม่ต้องค้น
ทรัพย์ ๕๐ ด้วย มหาเคঁรชฐุท่าน จง กระ ทำ ความ ประอง ดอง ก็น เด็ย
ตรัสฉะนแต่แล้ว ทรงตั้งชนทงตั้งองน้นไป บุรุษ มิตตทติท และ ท่าน
มหาเคঁรชฐุต่างมมีความ โด่มนนัถยนิค ถวายบังคมพระราชา ทูตดา แล้ว

มาขังเรือนของคน กระทำการวิวาหมงคล แดงไต่ คงอยู่ในตำบลบ้าน
 นน คงแต่นพมา ครอบครองทั้งต้องก็ปรองดองรักใคร่กัน กาดดวง
 มาภายหลัง นางดีปป์ชนกมีครรภ์ ครนถวบทศมาศวุมกุมารผู้ตาม
 โกรธเคืองด้วยกรณียเหตุอันใดอันหนึ่ง บริภาษว่า แนะนางดีปป์ชน
 เจ้าไต่เราเป็นสามี เพราะหม้อเก่าใบเดียว เจ้ามดัญชาตเป็นคนชน
 ทศกตระอนาภา หาทพบมิได้ อาศัยซึ่งทรพยของเรา จึงได้นามว่า
 เป็นภรรยาเศรษฐี ถ้าไม่เช่นนั้น เจ้าจะเป็นมด ทรพยล้ม บคชดัด
 นางดีปป์ชนกได้ พงคามรู้ลวาทดงนน น้อยใจร้องให้รำไรคืนไปมา จึง
 ตงต์ตยาธิษฐานในราตรีภาตนนว่า บุตรก็ตาม ชิดาก็ตาม ในท้อง
 ของเรา ถ้าจะมีบุญมาส่งนาก็จงอย่าอยู่ในตระกูลนี้ อย่าได้คัดออก
 ออกทางทวารเบื้องตาเหมอนส์ตรอื่น จงออกโดยมุขทวาร ครน
 นางอชิษฐานแล้ว ก็ก้าวตงลู่ความหตบ ด้วยอานภาพต์ตยาธิษฐานแห่ง
 นางดีปป์ชน พกพแห่งทาวล์กกระแ่ตงแ่ตงซึ่งอาการเป็นของรอน แม่
 ทาวล์กกระทรวราพงถึเหตุ ก็ทรงทราบ จึงเสด็จตงมาจากลู่กกระพภพ
 แปะตงพระองค์เป็นนกกางเขน เสด็จเข้าลู่ท้องแห่งนางดีปป์ชนโดยฆานทวาร
 คาบเอาทารกในครรภ์ออกโดยมุขทวาร เสด็จไปยังป่าหิมพานต์ ทรงวาง
 ไว้ในครรภ์แห่งดอกประทุม มีเทพดำรัสให้เทพบุตรองค์หนึ่งทำการ อารักขา
 ทารกนั้นไว้ แดงเสด็จกลับไปสู่ลู่กกระพภพ ตงนางดีปป์ชนคนชนนดบคด้า
 นากประเทศ ทราบเหตุว่าคนเป็นผู้ไม่มีครรภ์แล้ว เกิดความโล่มนัส
 ยินดี ดำริว่า ลู่ตยาธิษฐานของเรา ย่อมถงซึ่งความดำเรจ

17/06/2564

ตทา ปน กโณกาดนฺน มํพระดาบศฺรปหนิงชอวา วิตุทชดาบศ
 อาศัยอยุโณอาศรมบทอนไมโกตจากตฺระโบกชรณฺนหนก โณวณฺนวิตุท
 ดาบศไปสูทําดฺระโบกชรณฺน เพื่อจะอาบนาชาวระวางกาย เห็นดอก
 ประทุมชยายกตบใหญ ทราบความทําทวตฺกกระนาทวริกามาไว ดวยทพิ-
 จกษุ จึงตงไปโณดฺระโบกชรณฺน เก็บเอาประทุมดอกนฺนมา แดวอภิมาต
 รกษาไว ทุก ๆ วันพระดาบศไปเก็บเอาเกดฺรบัวมาไปรยตง โณอาศรม
 แดวบอกนางทวริกาใหมาอน เดยงตทวริกานนมาตฺดยองคตฺ เดยง
 ตฺดวยประการอยางไร คือใหนางทวริกานน กตน กนรตฺนา นม ชิง โทต
 ออกจากองคตฺ ๓ ใหบริโลกตฺทชโภชนาหารชิงเกิดจากองคตฺ ๓ ให
 เดยงกนทตฺตผล (กตวย) ชิงเกิดจากองคตฺ ๓ ไตชวานนามนางทวริกา
 นนวา นางปทุมมาวตฺ เมอนางปทุมมาวตฺเจริญวยอายุชยชนตง ๓๖ ปี
 มรปทรวงตงาม มัดวณเปรียบตวณางเทพอปตฺร โณกาดนฺนพระดาบศ
 จงดาวโรวา อนมาตฺคามนยอมนเปนปฏิบักษแกเพศบรพชิต เหดาทเวดา
 ทงปวงรูเห็นจกกรหานินทาไต เราจกไต เรอนทไทนใหแกนาง ทํว
 ตฺกทเววราชทรวงทราบพฤตการณนฺน จึงรบตงหาเวตฺตฺกกรรม เทว บุตร
 มํเทพดาวโรวา เวตฺตฺกกรรม เธอจงไปยงมมนุษย์โตก นิรมิตเรอนใหแก
 นางปทุมมาวตฺไวแหงหนิง โณหิมวันตประเทศ แดวจงนิรมิตตฺถวณแตะตฺระ-
 โบกชรณพรอมตวยชาวตฺถาตทเกิดเอง เตริจแเดวจวริกอกษรไว แดวจง
 ชบไตหุมุพาดมฤคแตะบักษชาติไปไตย เวตฺตฺกกรรมเทวบุตรทวตฺรับ พระดาวโร
 แดว ไตมาจตทํตามเทพโองการ วนรุงชนพระดาบศออกจากอาศรม

เพื่อประโยชน์แก่ผลาผลไม้ เข้าไปดูบ้ำเห็นเรือนหงนพ จงคิดวานของใคร
 เดินเข้าไปใกล้เห็นมอกษรจวกรกว่า ท้าวด้กกระเทวราชทรงให้เนรมิตเรือน
 หงนไวเพอนางปทุมมาวด ครนทราบคองแฉวจงกตบอาศรมพานาง
 ปทุมมาวดไปให้อยู่ นางปทุมมาวดไปอยุทเรือนหงน ถึงเวดากดางวัน นาง
 ก็ไปอาศรมพระดาบศ่นานาฉนนาไซมาจคตงไว กระทำวตกรปฏิบคเด็รจแฉว
 กตบไปอยุเรือนของคณ

ปทุมมาวดกณท จบ

ตทา ปน ก็ในกาตณพพระราชกุมารนามว่า กบีตราชผู้เบ็น
 พระราชกุมารองค้ใหญ่ชวณพระโฉนันทกุมารว่า เราจก็ไปดำเนอในบ้ำ
 ดวยกน พระโฉนันทกุมารรบค้ำชกชวณแฉดตงความยนิค้ จิงพระราช
 กุมารทง ๒ ไปดูฉ้านักพระชนกชนน กรายทูลว่า ขอเดชะ หม่อมฉน
 ทง ๒ จก็ไปดำเนอ พระเจาชมมมชราชกทวงอนุญาต ทวงรบฉง
 หานายพรานบ้ำมาให้เป็นผู้นำทางแฉดะเบ็นผู้ตามรักษาพระโอรส พระราช
 กุมารแมทง ๒ ถวายบังคมพระชนกชนนแฉว อนหมุโยชาหาญ แฉดะนาย
 พรานบ้ำแฉดฉอม เด็คจเขาไปดูบ้ำ ทวงแฉดวหาชงเนอทงหตาย ก็ใน
 กาตณนมเทพบุตรองค้ ๓ อยุในรุกขวิมานแห่งใดแห่งหนิง เห็นพระโฉนันท
 กุมารมฉวพรรณฉองใฉงตงามควयरูปดีริ จิงมาดำริว่าผู้หนฉมกับนาง

ปพพาหิ ปวเน วสิ น เม ทิฏฺฐโธ กิณฺจิ อธิ

กสฺส นุ ปุตฺโต โโก นาม กุตาจฺจโธ นุ ปุตฺโต

กิสฺมิณฺจ ปวเน อิจฺฉสิ มยา ปุณฺณโธ อกฺขาท มํ

ความว่า ดิฉันอยู่ในป่าใหญ่มานาน แต่ไม่เคยเห็นท่าน ท่านมี
ธุระอะไรในที่นี่ ท่านเป็นบุตรของใคร ชื่อไร มาจากไหนจึงมาถึงนี้
ท่านอยู่ในป่าไหน อันดิฉันถามแล้วขอให้บอกกะดิฉัน

ตโต โปธิสฺสตโต อาห ตํ ตบฺนํ พระโปธิสฺสํ จิงฺตรสฺสํ ติตฺถวา

ธมฺมมธุรฺรณฺโณ ปุตฺโต สุนนฺโท นาม โโก อหิ

สฺวณฺณเมคานุพนฺโธ อธิ นุ ปุตฺโต ตฺวํ สนฺติเก

ความว่า ดิฉันเป็นโอรสของพระเจ้าธรรมมธุรราช นามว่าโสณทั
ได้ตามกวางทองมา จึงได้บรรลุด้านักของท่าน

เอวณฺจ ปนฺ ครนฺ พระโปธิสฺสํ มตฺตารสฺสํ อย่างนฺตํ จิงฺมํ พระตฺวาริ

ว่าเราจักถามซึ่งความที่นางมีถามหรือยังไม่มี ตฺวาริ นฺตํ ได้ตรัสคาถา
ว่า

เอกิกกา ตฺวํ มยา ทิฏฺฐโธ

เนว ทฺตฺติโย สหาโย

กสฺมา อธิเว เอกิกกา

อทุ กุหิ เต สหาโย

กา นาม ตฺวํ กสฺส ฐตา

กสฺสา อธิ ปวเน วสิ

ความว่า ท่านเป็นผู้เดียวอันเราเห็นแล้ว สหายที่ตองเรา
มิได้เห็น ไฉนท่านจึงเป็นผู้เดียวอยู่ในที่นี้ หรือว่าสหายของท่านไป
ไหน ท่านชื่อไร เป็นธิดาของใคร เป็นไฉนจึงได้มาอยู่ในป่าใหญ่

เมื่อนางปทุมมาวดีจะทูลแจ้งประวัติการณ์ของตน ได้ก่ดาวคาถา

๕
นว่า

ปทุมคพฺเภ ชาตาคํ

วิสุทฺเธน ปริปาลิตา

ตสฺมา เอกาหํ อสามิ

สกกทตฺตึเย ชฺมเร วสํ

ความว่า กระหม่อมฉันเกิดในครรภ์แห่งดอกปทุม อันพระ
วิสุทธิดาบศอภิบาลรักษาไว้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นผู้เดียว หาด้ามมได
อาศัยอยู่ในเรือนอันท้าวจตุรพักตรังไห้เนรมิตให้.

แม่พระมหาสัตว์ ได้ทรงตั้งค้ำคอบของนางปทุมมาวดีแล้ว ก็ควร

๕
คาถานว่า

สตุตฺรตฺตินฺทิวาหํ

นिरาหาโร นิตฺโทกฺกโม

กิลนตฺถายาหํ ตฺวํ

นิสฺสาย เอกฺรตฺตึญจ

ความว่า ฉันอดอาหารมิได้หลับนอนฉัน ๗ คืน ๗ วัน มีกายอัน
เหือดเหินหาย ขออาศัยท่านพกต์นราทรหนึ่ง

นางปทุมมาวดีได้ฟังดังนั้นก็ลงจากเรือน กระทำการต้อนรับ เมื่อ
จะเชอเชิญด้วยอาคันนะ ด้วยเครื่องคิมແຕะมัตไม้ ได้ก่ดาวคาถานว่า

ราชปุตฺต ปานสีตา

อาภตฺตา โปกฺขรณฺนิยา

สเจ ตฺวํ อภิกฺขลํ

ภาชเน จปิตํ ปิว

อปีจ สฺวาคตฺนเตปํ

อโถปํ อทฺุราคตํ 2664

ราชปุตฺต อนฺโตะ อตฺถิ

นानามูลผลานํปํ

วณกทุทลียา

มทุเก กาสมาโรโย

อามานี ปกุกานี พหู

ราช ภูณช วราวรรี

มณจปีเจ นิสิตตุ

นิปุปชชตุ จ ปลุลเก

ปจจตุถรณ จ สนถเต

นิปุปชชตุ ยถา สุขิ

ความว่า ข้าแต่พระราชบุตร นายเอนอนกระหม่อมฉันนำมาแล้ว
 แต่สโรบกขรณ ถ้าว่าพระองค์มีความจำนง ก็จงเสวยนาทในภาชนะ
 อึ่งการมาดมมกคย้อมแม่แก่พระองค์ ข้าแต่พระราชบุตร ข้าใน
 ย้อมมีมุดผลตามไม้ต่าง ๆ เช่นกถวยป่ามะหาด มะทราง มะปรางและ
 แดงกวา มะม่วงทงอม ๆ ก็มีมาก ขอพระองค์ทรงเสือกดรรด้วยแต่
 ที่ทรงปรารถนา ขอพระองค์ได้โปรดประทับนั่งบนเตียงและตั้ง ได้บรรทม
 บนบัลลังก์และบรรจถรณ์ตามพระทัยปรารถนา.

ด้วยประการฉะนี้แล พระโอรสันทราชกุมารและนางปทุมมาดีต่างมี
 ความปราโมทย์ ยามเสวยก็เสวยด้วยกัน ยามประทับนั่งนอนก็ด้วยกัน
 ต่างได้เสวยสิ่งใดก็ยรส.

อุกโตมบัณฑิตกณท์ จบ

ตโต ภายหลังจากนั้นโยธาหาญทั้งปวงมี พระ กบิลราช กุมาร เป็น
 ประมุข เมื่อไม่เห็นพระโอรสันทกุมาร ช่วยกันค้นหาข้างหนวดย ๆ ก็มี
 พบเห็น ขณะทเยงหาตามตรอกตามเขาตามพุ่มไม้ต้นไม้ ตามชฏ
 แห่งป่าทั่วทุกหนทุกแห่ง ไปพบพาสุมกคตอยู่คนเดียวแห่งหนึ่ง จึงจูงเอา

มานพพากันกลับ เดินทางมา ๗ วัน พักพิงไว้ในประเทศแห่งหนึ่งแล้ว
 พระกบิ์ตราชกุมารก็ทรงมาเข้าไปยังพระนคร กราบทูลแด่พระชนกชนนี
 ว่า ขอเดชะ โฉนันทได้ตามกวางทองหายสูญโดยอันดวงไปแห่ง ๗-๘ วัน
 หม่อมฉันพร้อมด้วยอมาตย์และโยธาหาญเที่ยวค้นหาทุกมิดิเห็น พระ-
 ชนกชนนีได้ทรงทราบดังนั้นทรงหวนไห้วประหนึ่งว่า พระหทัยจะแตก ทำ ดาย
 ทรงได้กาดยราพรณ ได้ตรัสคาถาเหต่านว่า

หahaha ปุตุต เนตตุวร
 กุหิ คโต โสณนุโท จ
 อโห พาโล เยว ตาต
 มม ตยา ทุกขํ ทินนํ
 ปาปมิตฺโต ยกฺโข เยว
 วณฺเจตฺวา นิหริตฺวา จ
 อโห รกฺขโส อูทาหุ
 มม ปุตุตฺติ วณฺเจตฺวาว

ก็ ตวิ มม ชหิสฺสสิ
 กิมมํ นิหริตฺวา คโต
 ทุมมนสฺสํ เกณ กตํ
 เอหิ ตวิ ทุกขํ นิพฺพาหิ
 อูทาหุ ยกฺโข เจว ตํ
 ตวิ มิสฺสิ อชาทสิ
 ปีสํโจ เจว กุมภณฺโฑ
 คเหตฺวา นียเร วเน

ความว่า โอพ่อดวงนัยเนตร เหตุไฉนมาละพ่อแม่ไปเสีย พ่อ
 โฉนันทเจ้าไปไหน ไฉนไม่มานำพ่อแม่ไปด้วย พ่อยังเยาว์ ความน้อยใจ
 อันใครทำให้ ความทุกข์ทรมานอันเจ้าทำให้แก่เรา พ่อจงมาดับความ
 ทุกขเวทนาเสีย ปาปมิตรหรือยักษและยักษนมาหดอกดวงเจ้านำไป เคียด
 เมอคนเลย น่าสงเวช หรือผเด็อบค้ำจและกุมภณทมาหดอกดวงถูก
 ของข้าพาไปไว้ในบ้ำ

เมื่อ สอง กษัตริย์ ทรง กรร แด่ง ว่า พรรณกระดัม กระด้าย อยู่อย่างน
 จะประทบหนงหรือยหนักไม่เป็นปกติ ทรง ยก แชน ทง ๒ ขน ขอน ทรง
 ว่าพรรณว่าไรอยู่ เหล่าประชาราษฎร์และนางนาฏกัญญา พวก พ่อค้า
 และกุมาริกา ทั้งเสนาโยชามาตย์พราหมณป โรหิตต่างก็พากันประคอง
 พาหาชนราทรอง กดงเกิดอกไปมานอนดยบอยู่ในทนน ๆ ประหนึ่งว่า
 สาดวันไม่ รงคองดมพลดมระเนระนาดอยู่ในป่าใหญ่ณะนั้น พวกประชาชน
 พากันกระทำพดกรรมบวงส์รวงเทวดา บนมานว่า ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า ขอ
 ทวยเทพจงรบพดกรรมและดักการะบูชา แด้วตามรักษาซึ่งพระราชบุตร
 ด่วนพระราชมารดาทรงรักษาสดบำเพญทาน อุทิศส่วนกุศลหวังผลว่า
 ขออันสิ่งดีของบุญน จงตามรักษาพระตุกเจ้า

วิดาปกันท์ จบ

โสนนทกุมารโ ปน ด่วนพระโสณัทกุมารอยู่ร่วมกับนางปทุมมา-
 วดีโดยอันด่วงไป ๗ วัน ทรงระดักถึงพระชนกชนนี ได้รำพึงในพระ
 ทยว่า นพระชนกชนนีไม่ทรงทราบเหตุแห่งการทมาทน จักไม่รู้ว่าจะ
 ตายหรือเป็นอย่างไร ย่อมจะทรงเศร้าโศก เด้วยทุกขเวทนา เพราะ
 ฉะนนเราไม่ควรทำเนนชา ดำริฉะนแदैว จึงบอกแก่นางปทุมมาวดีว่า
 ภาทเท แนะนางผู้เจริญ ฉินจักดาไปยังพระนครพาราณดี ทดพฤติการณ
 แก่พระชนกชนนแदैวจากจตแจงบรรณาการกตบมาทน ลู่ขอพระฤษผู้
 เป็นบิดา กระทำการวิวาห้เสร็จแदैว จักนำนางไปสู่พระนคร คงแदैง

ไว้ในฐานะพระมเหษี แล้วตรัสตอบว่า อย่าเศร้าโศกโทมนัสไปเลย
 ประมาณ ๑๐ วันฉันทจักกลับมา นางปทุมมาวดีได้ฟังดังนั้นเป็นดุจหทัย
 จะแตกทำลาย เช้ากอดบาทพระราชกุมารไว้ว่าไว้ว่าพรรณว่า ข้าแต่
 พระราชบุตร พระองค์อย่าช้านัก จงรีบกลับมารับ กระหม่อมฉัน
 เมื่อยพระโฉนัทธกุมารรับคำ นางก็คิดแฉงระเบียงเดินทางถวายเป็น ภาทเท
 ดุกรนางผู้เจริญจึงบอกทางไปยังพระนครพาราณดีแก่ฉันทด้วย ชาติบนน
 นางปทุมมาวดีจึงทูลว่า ข้าแต่พระราชบุตร พระวิสุทธิธดาบศผู้เป็นบิดา
 ของกระหม่อมฉันบอกไว้ว่า ทางไปพระนครพาราณดีอยู่ทางทิศอุดร
 วิเทหนครอยู่ทิศบูรพา กัมโพชนครอยู่ทิศปัจจิม มคชนครอยู่ทิศทักษิณ
 ฉันทจึงนพระโฉนัทธกุมารด้วยโภชอาหารเสร็จแล้ว ตรัสว่า ภาทเท
 ดุกรนาง จงนำพระขรรค์ลูกศรและธนูมา ฉันทจักนำไป นางปทุมมาวดี
 มีหน่วยตาเต็มไปด้วยน้ำตา หยบพระขรรค์ลูกศรธนูและธงระเบียงเดินทาง
 ถวาย พระโฉนัทธกุมารมีอาจจะกตมความโศกศัลยไว้ได้ ทรง
 กรรแสง เล็ดจดังจากเรือน พดางเหตยวหลังตนางปทุมมาวดี ล้วน
 นางปทุมมาวดีมีหทัยหวนไหว้อยู่ตจแตกทำลาย ตามไปดังเล็ดจดังทาง
 แล่ตงมรรคาอนมัญชามชฎบาและแมนาเบนเครื่องหมาย แล้วทูลตั้งว่า
 ข้าแต่พระราชบุตร พระองค์อย่าช้านัก ขอใ้รับเล็ดจมาภายใน ๗ วัน
 ถ้าพระองค์ไม่เล็ดจมา กระหม่อมฉันก็ไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้
 จกตงชงความตาย พระโฉนัทธกุมารตรัสตอบว่า นางจงรอ ๑๐ วัน

ความว่า จงให้จตุรภคและม้าเตรียมไว้ แล้วจงให้สาวนิกม
 ตามเราไปด้วย เราจะไปรับดูกัสะโก๊ พวกนางสนมในทั้งพวกกุมารา
 และพวกพ่อค้าพราหมณาทั้งหลายจงรีบจัดยานพาหนะไว้ เราจะไปรับดู
 กัสะโก๊ พวกพลช่างพดมาพดรถบทจรจงรีบจัดยานพาหนะไว้ เราจะไป
 รับดูกัสะโก๊ พวกนิกมชนบทจงมาพร้อมกันรีบจัดยานพาหนะไว้ เราจะ
 ไปรับดูกัสะโก๊ ฯ

เอวี่ ราชา พระเจ้าบรมมชรรราชทรงให้ประชุมเสนา ๕ เหล่า
 เสนี ๑๘ เหล่า เป็นพดนิกายพร้อมดรรพดด้วยประการฉะนี้ แล้วให้
 กอเครองบรรณาการทลั้มศวรจะพึงจัดไป พระองค์พร้อมด้วยพดนิกาย
 กับพระราชโอรส ๗ พระองค์ พระอัครมเหษี และพวกนางใน เสด็จ
 ออกจากพระนครตรงไปยังอาศรมแห่งวิสุทชดาบด บรรดถึงอาศรม โดย
 ตำดับแล้ว รับผิดชอบให้พกพดไว้ในภายนอก.

พระวิสุทชดาบดได้ย่นเสียงแห่งหมู่ชนเหต่านนเซงแซ่ กัมนั้นใจ
 ว่าเป็นเสียงอะไร จึงแสดดูด้วยทพจกษ กัรู้ว่า พระเจ้าบรมมชรรราช
 เสด็จมารับนางปทุมาวดี แล้วทานกเรยกนาง ปทุมาวดี ให้มา อยู่เสียง
 ภายในอาศรมของตน ส่วนพระราชาทงพระโอรส่าทงหลายทรงนุงห่ม
 ผ้าด้าฏกขาว ประณมอญชดกรเสด็จเข้าไปยังอาศรมบท แล้ว ประทับ
 นุงอยู่บนเสียงข้างหนึ่ง ครั้นแล้วพระเจ้าบรมมชรรราชก็ทรงกระทำปฏิสัน
 ฐารดำรัสถามรัชชความ โดยบาทคากาว่า

กจจิ นุ โภโต กุสล
กจจิ อุณฺเณน ยาเปถ
กจจิ ทัสสา จ มกสา
วเน พาลมิกากิณฺเณ

กจจิ โภโต อนามย
กจจิ มุตผลา พหุ
อปฺปเมว สิริสฺปา
กจจิ ทัสสา น วิชฺชตี.

ความว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ความดุษฎีบายย่อมอยู่หรือหนอ
พอจะยังอรรถภาพให้เป็นไปด้วยการแสวงหาและหรือ มุตผลา หาร
มมากอยู่หรือ เหตุอบายงูเด็กงูใหญ่ หมูพาดมฤคไพรไม้บ้ทาเบียด-
เบียดพบางหรือ.

ตี สุตฺวา ตาปโส พระวิสุทฺธดาบสได้ฟังพระดำรัสถามดังนั้น
เมื่อจะทูลแจ้งความดุษฎีบาย ได้กถาวคานาว่า

กุสลญฺเจว เม ราช
อโถ อุณฺเณน ยาเปม
อโถ ทัสสา จ มกสา
วเน พาลมิกากิณฺเณ

อโถ ราช อนามย
อโถ มุตผลา พหุ
อปฺปเมว สิริสฺปา
ทัสสา มยฺหํ น วิชฺชตี.

ความว่า ข้าแต่มหाराชเจ้า อาตมาย่อมมีความดุษฎีบายพอจะ
ยังอรรถภาพให้เป็นไปด้วยการแสวงหา ทั้งมุตผลาหาก็มีมาก อีกเหตุอบาย
งูและงูเด็กงูใหญ่ หมูพาดมฤคไพรก็ไม้บ้ทา.

เมื่อพระดาบสจะทูลถามเหตุการณ์ดังกล่าวมาแห่งพระราชา ได้กถาว
คานาว่า

ตุมเหปี เกน วนณณ

เกน วา ปน เหตุนา

อาคตาคถ พรุหารณญ์

ตมเม มกฺขาถ ปุจฺจिता

ความว่า แม่พระองค์เด่า ก็ด้วยเรื่องราวหรือเหตุการณ์เป็นไฉน
จึงได้เสด็จมา ข้าตมเมทุกถถามกะพระองค์ผู้มหาราชเจ้า ขอได้ตรัสบอก

ตี สุตฺวา ราชา พระเจ้าธรรมมชฺรราชได้ทรงสดับดังนั้น เมื่อจะ
ตรัสขอนางปทุมมาตรี ได้ตรัสคาถานว่า

ยํ อิจฺฉิ รตนํ วิตติ

สุวณฺณรชตโกคิ

ตี สพฺพํ ตฺยฺหณฺจ ทมฺมิ

ธิตฺริ เม เทถ ยาจิโตฯ

ความว่า ท่านปรารถนาแก้วแหวนเงินทองเข้าของดีทั้งใด ๆ ข้าพเจ้า
จะยอมถวายสรรพสิ่งของนั้น ๆ แก่ท่าน ๆ อันข้าพเจ้าขอซึ่งธิดาแล้ว จง
ยกให้

ตี สุตฺวา ตาปโส พระตาบสได้ฟังดังนั้น จึงกล่าวคาถานว่า

น วิกีเณยฺย ธิตฺริ

ธเนหิ วา รตเนหิ

มา อวจ ราช อยฺตติ

อสปฺปุริโส ธนํ อิจฺฉิ

สปฺปุริโส อิจฺฉิ สจฺจํ

ตสมานํ ทว สจฺจํ ยาจิฯ

ความว่า บุคคลไม่พึงขายธิดาด้วยเงินทองหรือแก้วแหวน ข้าแต่
มหาราช ขอพระองค์อย่าได้ตรัสคำมิดวร องค์บุรุษปรารถนาซึ่งทรัพย์
สัพบุรุษปรารถนาซึ่งความดีศย เพราะฉะนั้นข้าตมาขอซึ่ง ความดีศย
กะพระองค์.

ตี สัตวา ราชา พระราชาได้ทรงสดับดังนั้น จึงตรัสว่า ภูมเต
ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ท่านปรารถนาสิ่งใด ข้าพเจ้าขอถวายดังนั้นแก่ท่าน
แต่ท่านจงยกธิดาให้แก่ข้าพเจ้า.

พระวิศุทธดาบส์จึงทูลว่า พร & ประการอันพระองค์ประทานแล้ว
แก่อาตมา ๆ จงยกยกธิดาถวาย พระราชาจึงตรัสถามว่า พร & ประการ
นั้นเป็นอย่างไร พระดาบส์จึงทูลแจ้งพร & ประการว่า พระองค์อย่า
ให้กระทำธิดาของอาตมาเป็นอนุภรรยา อนึ่งหญิงอื่นก่ดาวโทษแก่ธิดา
ของอาตมา พระองค์ต้องพิจารณาซึ่งโทษานุโทษ อนึ่งธิดาของอาตมา
ต้องโทษานุโทษ พระองค์จงประทานโอรสที่ ๑ จงทรง
บริภาษธิดานวาระที่ ๒ จงประหารธิดานวาระที่ ๓ อนึ่งพระองค์จงรักษา
ธิดาของอาตมา เมื่อพระองค์ทรงประทานพร & ประการแก่อาตมาได้
ก็จงนำไปซึ่งธิดาของอาตมา พระราชาได้ทรงทราบดังนั้น ก็ประทาน
พร & ประการและเครื่องบรรณาการ ทรงประดับประดานางปทุมาวดี
นมัสการพระดาบส์แล้ว พานางปทุมาวดีเสด็จไปยังทพกพด พระเจ้า
ธรรมมชุกราชทรงตั้งการบูชาพระดาบส์ ถึ กำหนดวันที่ ๗ ก็ทรง
พากษศรียเหตานั้นไปนมัสการดาพระดาบส์ แล้วเสด็จมา ยัง พระ นคร
พาราณสี ทรงอภิเษกพระโอรสที่กุมารกับด้วยนางปทุมาวดี แล้ว
รับสั่งให้อยู่ในปราสาทแห่งหนึ่ง นางปทุมาวดีเบ้นท์โปรดปรานยิ่งของ
พระโอรสที่กุมาร.

ตทา ปน ก็ในกาลนั้น ชายาของพระกบิลราชกุมาร ย่อม
 นามว่านางกาดกณณราพงวา กาดก่อนเราปรารถนาจะได้พระโฉนันท
 เป็นสามี แต่บัดนี้พระโฉนันทเป็นสามีของนางปทุมมาคนเดียวแล้ว และเรา
 มาเป็นภริยาของกบิลราชกุมาร ก็กบิลราชยอมเป็นทรงเกยจ เป็น
 ที่บาดใจเรา แต่กชางเถอะ เราจักฆ่าเธอเสีย แล้วเอาพระโฉนันท
 ครั้นนางคิดฉะนแล้ว ก็แสวงหาซึ่งดาราหนุ ได้แล้วได้ลงในขนมต้ม
 จัดขนมใส่ภาชนะไว้ ของเคียวของบริโภคอย่างอื่นนางมิได้จัดหา ด้วย
 ว่ากบิลราช กุมารทรงกพาที่สำนาคแล้ว ถึงเวลายื่นก็ ได้ตัก กดบ
 ทรงถูกความหิวเบียดเบียดแล้ว รับผิดชอบนางกาดกณณมา ดำรัส ว่า
 ภทเท แนะนางจงนำของเคียวของบริโภคมา ฉนั้นอันความหิวเบียด-
 เบียดแล้วจะต้องบริโภค นางจึงทูลว่า ข้าแต่พระราชาบุตรกจอนหนึ่ง
 ย่อมมีแก่กรรมอันใด ๆ จึงมิได้จัดหาขาทนัย โภชนนัยอันไว้ถวาย มิแต่
 ขนมต้ม ขอพระองค์จงเสวยไปก่อน นางกาดกณณจึงนำขนมต้ม
 มาถวายพระราชากุมาร พระราชากุมารเสวยขนมต้มแล้ว ด้วยกำลัง
 แห่งยาพิษ มีพระอาการกระวนกระวายวิ่งเวียน ตมตงณภาคพน ทรง
 กระสับกระส่ายสิ้นพระชนม์อยู่ ณ ทนหน แม้นางกาดกณณกราไรรำพรพรรณ
 ไปยังตำหนักแห่งพระราชกราบทูลว่า ขอเดชะ พระราชาบุตรผู้สามีของ
 กระหม่อมฉันสิ้นพระชนม์ โดยบังจุบันโรค พระเจ้าธรรมมชรรราชได้ทรง
 สั่งตบตงนน ก็ทรงกรรแสง ทรงปริเทวนาการรับผิดชอบหาพระราชากุมาร
 ทง & พระองค์มา ดำรัสสั่งว่า พ่อทงหลายจงเฝ้า คัพพชายของ เจ้า

แม่พระราชกุมารทั้ง ๕ พระองค์ก็ไปเฝ้าพระศัพทอยู่ต้น ๕ วัน ดำดบ
 นนนางกาดกณณไปเฝ้าพระราชากราบทูลว่า ขอเดชะ พระราชกุมาร
 ๕ พระองค์เฝ้าพระศัพทอยู่ต้น ๕ วันแล้ว วรรณพระองค์จึงอนุญาตเพื่อ
 เฝ้าพระศัพทกระโถนนท แม่พระเจ้าบรมมหาราชก็ทรงรับสั่งหาพระโถนนท
 กุมาร มาดำรัสสั่งว่า พ่อ น้องชายของเจ้าเฝ้าศัพทอยู่ต้น ๕ วัน วรรณ
 เจ้าจงไปเฝ้า พระราชกุมารรับสั่งแล้ว ทรงพานางปทุมมาจดีไปสู่
 ปราสาท ประทับอยู่พร้อมกันด้วยนางสนมในแฉะพวกนางทาด์ ถึง
 เวลากลางคืน พระโศภิตศว และพระเทวทงพวกนางทาด์และหญิงทงปวง
 ก้าวตงดูความหตบสน ยังแต่นางกาดกณณคนเดียวยังมีหตบ นางจึง
 คิดของคุตแห่พระศัพทไว้หนึ่งองคุต แล้วได้เข้าไปในมวณณแห่งนางปทุมมาจดี
 แล้วก้าวตงดูความหตบ ถึงวันที่ ๖ พระราชาและมหาชนประชุมกัน
 ยกพระศัพทไปสู่กุฎาคาร เสด้าหญิงสะโภ้และนางในแฉะพวกเฝ้าปราสาท
 ทงนางทาด์ต่างก็ด้ายมรืองให้ ส่วนนางปทุมมาจดีมิได้ด้ายมรืองให้
 เพราะฉะนั้นนางกาดกณณจึงกราบทูลพระราชาว่า ขอเดชะ หญิงทง
 หตบายต่างด้ายมรืองให้ ส่วนนางปทุมมาจดีถูกสะโภ้ของพระ องค์ ห
 ได้ด้ายมรืองว่าไรอย่างเขาไม่ พระราชาทอดพระเนตรดูนางปทุมมาจดี แล้ว
 ตรัสว่า นางจึงด้ายมรืองแล้ว นางปทุมมาจดี จึงกราบทูลว่า ขอ
 เดชะ กระทบมณไม่ทราบธรรมเนียม ฟงทราบในบดิน แล้วนาง
 กัดด้ายมรืองให้ แม่องคุตกตก นางกาดกณณเห็นดงพน จึงหยิบ
 ขนแล้วดงแกมหาชน ประกาศว่า ท่านทงหตบาย หญิงนเป็นรากษส

คตเอาองคต นได้ไว้ในมวณม ปรารถนาจะเคียงกัน ฝ่ายพระราชชาติ
 ทรงลัดบดงนกกทรงคชนภาพอยู่ เพราะได้ยกพระ ศัพ ไป เตี่ย แดง
 ครนทาการมาปนกงเล็จรแฉว นางกาลกณนจ เจ้า ไปเฝ้า พระราชา
 กราบทูลว่า ขอเคชะ นางปทุมมาวดีเป็นน้าวรากษส์ ยอมเคียงกันได้
 ชงองคตแห่งพระศัพ เพราะฉะนนพระองค์พให้ประหารชีวิตเลย หรือ
 พงให้จบเนรเทศไปเลยจากพระนครแล้วให้ตบฆ่าเลย เมอมพระราช
 ดำรัสกันว่า ให้มาเตี่ยไม่ได้ จกตองสังคนไปยงด้านกพระดาบส ฉะน
 แฉวนางกาลกณนทลเคอนว่า ขอพระองค์ใดทรงให้ รมจต ตั้งไป เตี่ย
 พระเจ้าธรรมมชรรราชจรงบตั้งหาอมาตยทง & มีพระราชดำรัสว่า ภาณาย
 จงพานางปทุมมาวดีไปตั้งยงด้านกพระวิสุทชดาบส แล้วจงเรียนให้ทาน
 ทราบเหตุ อามาตยทง & ทูลรับพระโองการแล้ว ไปสู่ปราสาท
 แห่งนางปทุมมาวดีทูลเหตุการณกะพระโฉนนทกุมารว่า ข้าแต่พระราชบุตร
 พระราชารบตั้งให้พวกราพระองค์พานางปทุมมาวดีไปตั้ง ยง ด้านก พระ ดาบส
 พระโฉนนทกุมารจึงอนุญาตว่า เมอมรับตั้งมาอย่างไร พวกร้านกจ
 ทาอย่างนน นางปทุมมาวดีโดยนค้ำอนุญาตตั้งนน ก็พุดตงทบาทพระด้าม
 ร้องให้รำไรไปต่าง ๆ นา ๆ แฉวทูลว่า พระองค์ขงมทรงทราบความที่
 กระทบมณนมโทษหรือไม่มโทษได้ในบคน ภายหลังจะทรงทราบ ครน
 แฉวกชบตงทบาทพระด้ามทลขอขมาโทษ ทูลว่าดา ต้วนพระโฉนนท-
 กุมารมีพระทษหวนไหวทรงโล่ถาดย ประหนึ่งว่าพระทษจะแตกทำดา

เขากอดชยายาทรงปริเทวนากาว่า ข้าศึกก่อนเราทั้ง ๒ เคยทำการพวาก
 ผู้นั้น มาชานเราจึงตองจากกนทงรัก ให้นำงชมาโทษ แล้ว ทรง
 ดั่งไป อำมาตยทง ๕ กับนางปทุมมาวดี ถวายบังคมพระราชากรมารทอดตา
 แล้วตงจากปราสาทออกจากพระนครเดินตรงไปดู่ป่า แม่พระโพธิสัตว์
 ถึงชงการพวากจากชยายาแล้ว ก็มีแต่ความทุกข์ โทมนัดเค้รำไค้กกรร-
 แล้งพรำไป ฝ่ายนางกาดกณณจิงกราบทอดความทพระมหาสัตว์ทรงเค้รำ-
 ไค้กแต่พระราชา เพราะฉะนั้นพระราชาจึงมตารัดว่า หญิงใดทำความ
 เค้รำไค้กของตูกเราให้ดังบได้ เราจักทำการอาวาทะหญิงนกับตวย
 ตูกของเรา นางกาดกณณทุดรับว่า กระทบมณจกพยายามตุด แล้ว
 นางกชนไปดู่ปราสาทพระโล้นนทกุมาร ถวายบังคมแล้ว ปลอบโยน
 ตวยอาการค่าง ๆ ประเด้าประโตมด้วยมารยาหญิงา อำมาตยทง ๕
 จิงพานางปทุมมาวดีเขาไปดู่ป่าดั่ง ถึงสถานทแห่งหน่งทางประมาณกิงโยชน
 เบนรมมณยสถาน พากนหน่งพกณโคณไม้แห่ง ๓ นางปทุมมาวดีจิง
 กถ่าวว่า พ้อทงหลาย โทษยอมไม้ไม้แกณน ภายหลังพวกท่าน
 จกรู ชงโทษแตะไซ้โทษ พวกท่านอย่าพาดู้น ไป ดู่ดำ นก แห่ง บิดา เดย
 ญนจกอยไนทน พวกท่านจิงพากนกดบพระนครเลยเถิด อำมาตย
 เทถ่านนจกถ่าวว่า ข้าแต่แม่เจ้า พวกข้าพเจ้าอนพระราชาทรงบัญญัติ
 มาแล้ว ไม่อาจเพื่อจะกดบ จกตองไป นางได้ฟังตงนจิงให้แหวน
 แก้อำมาตยทง ๕ คนตวง แล้วกถ่าวว่า พ้อจิงพากนกดบเลยเถิด ถ้า
 ว่าพระราชารับดั่งถ่าม กิจจกราบทุดว่า ขอเดชะ พวกข้าพระของคั่ง

TUDC

17/06/2584

มอบแก่ฤษีแล้ว ครั้นแล้วนางก็จัดตั้งพวกอำมาตย์กตบ พวกอำมาตย์
ให้ว้ นางปทุมมาวดีกตบมายังพระนคร กราบทูลเหตุการณ ให้ทรง ทราบ
นางกาดกณณไถยหนักนหนักใจ เปดงอุทานว่า

สุสุข วัต ชีวามิ

ปาปมิตตา วิมุตตาหิ

มหนคิ ปกคิ ปาปี

สุขิ สยามิ อิทานิฯ

ความว่า คราวนี้เราอยู่เป็นสุขดี เราพ้นจากศัตรูหมุร้ายแล้ว
อุบายทุกจริตอันใหญ่หลวงเรากระทำเสร็จ ไปแล้ว ค้อ ไป นเราพอน
สบาย.

ตโต ปญฺจาย ตังคตกาดนินมา นางกาดกณณกิตไต้เป็นภริยา
พระโฉนัททกุมาร ส่วนนางปทุมมาวดีเทวีตั้ง & อำมาตย์กตบแล้ว เป็น
ผู้เดียวอยู่ในป่าสูง มีหน้าณะเพาะอาศรมพระวิมลทศดาบด ก็มีศรัษะ
ดงกระทำความเคารพ ๓ ครั้ง แล้วประคองอัญชตชนนเคียร หนึ่งของ
กระทำศรัษฐานว่า ข้าแต่แม่ธรณี ขอจงเป็นทิพพยานของข้าเจ้า
ถ้าข้าเจ้าเป็นรากษสไซร์ ขอแม่ธรณีจงให้ซึ่งช่องแก่ข้าเจ้า ถ้าว่า
มิได้เป็นแล้วไซร์ ก็อย่าให้ซึ่งช่องเลย ครั้นอธิษฐานจบแล้ว ก็กระ
ทำการอธิษฐานอีก ได้กต่างคาถานว่า

เยนาหิ น ทกรกขสิ

น อสุภิ จ ขาทามิ

เตน สจเจน อิมิ ธานิ

อุชฺยานชาติ อหุ

ครุณรูกเขหิ สยฺฉนฺน

ปุปฺผเลหิ สพฺพธา

เย ปาปา ติตฺติกา ซาตา

เย ปุณฺณโวชฺชสมฺปนฺนา

มยุห์ กายเทห์ อตถิ
 เทว หตุถา จ เทว ปาธา
 ปตฺตลนาภิ จ มยุห์
 ปิณฺณกณฺฐกั จ มยุห์
 มยุห์ ฆาตุกณฺฐิ ปน
 สีสกณฺฐิ มยุห์ เจว
 เกสา โลมานิ จ มยุห์
 มัสตจนหารุณี มยุห์
 เทว กณฺณกา สุวโปตฺติกา
 มม ปณฺณนา สมิชฺฌ

อาสนเทโห จ โหตุ
 เทหสฺส ถมฺภาโย โหตุ
 ภูมตฺถรณฺ์ สาลสฺส
 ฆรกณฺเณกั จ ชาตฺ
 ฆรโคปาณกา ชาตา
 กณฺการโหฺวาตลจ
 กุสตีณณทนลจ
 ภิตฺติ นีวรณานิ จ
 ทฺวากุจฺฉิ เอกา สุวิกา
 อมิณา สจฺเจน วตฺตตฺตฺ

ความว่า ข้าเจ้ามิได้เป็นรากษสแต่มีได้ เคียวกนซึ่งอสุภะ ด้วย
 ความดีคยพ ขอทนจงเกิดเป็นล้งน ตาดไปด้วย พรรณ ไม่ย่อมน ๆ
 พร้อมไปด้วยดอกและผล ด้วยประการทั้งปวง ผู้ใดใจบาปดีมรด
 เป็นขมขน ผู้ใดมบุญตมรดกมไอชะ ร่างกายของข้าเจ้า จงเป็น
 ล้าตาอาศัย คอมนอและเทาทง ๒ จงเป็นเด้าศาตา พนทองและนาภ
 ประเทศจงเป็นกระดานพน หตงและคอจงเป็นช่อฟ้า ช โครง และ
 กระตูกจงเป็นกถอน กระโหตกศัรชะจงเป็นหน้าตาบองกนดม ผม
 และขนจงเป็นหนุาคาปกคตุมหตงคา เนื้อหนังและเอณจงเป็นฝาบองกน
 อนตราย หูทง ๒ จงเป็นตูกนบกแซกเค้าคว ๑ ตาทง ๒ จงเป็นแม่

นกแขกเต้าตัว ๑ ขอความปรารถนาของข้าเจ้าจงเป็นผลสำเร็จ ขอจงเป็นไปด้วยความดีด้วย น.

ตथा ในกาลนั้น รำนางปทุมมาวดียังคงเป็นรูปเดิม และเป็นคำดาด้วย นกแขกเต้าทั้ง ๒ พดภาษามนุษย์อยู่ทุกวัน ๆ กกาลนั้นมหาชนเที่ยวจตุจรไปอยู่ เห็นสัตว์ระลัดนกชวณกนคมนาอาบนา เทียวเก็บผลไม้ ต่างพรรณกินได้ตามชอบใจ นิ่งพักในคำดา ฟังการปลุกวิดิชชนาแห่งนกแขกเต้าทั้ง ๒

ตถนุกเมื่อจะถาม ได้กล่าววว่า อมม ข้าแต่แม่ นางปทุมมาวดี เป็นผลเดือนหรือ แม่นกจึงกล่าววว่า ตถ นางปทุมมาวดีมิใช่เป็นผลเดือน เป็นหญิงทมิบุญมากถึงพร้อมด้วยบุญฤทธิ์ ๆ ข้าแต่แม่ เป็นใฉน พระราชา จึงได้ทรงรับได้เดี่ยเต่า ๆ ตถไม่รู้เหตุหรือ ๆ ขอแม่ได้แจ้งเหตุ ๆ เมื่อแม่นกจะแจ้งเหตุได้กล่าววว่า ตถจงฟัง แม่นกเล่าเรื่อง เมื่อตถนกรับคำแล้ว แม่นกจึงกล่าววว่า หญิงคนหนึ่งชื่อว่านางกาดกณณเป็นภริยาของกบิตราชากุมาร แต่นางไม่รักสามีของตน นางมี ความรัก ใคร่พระโฉนันทกุมารผู้เป็นสามีของนางปทุมมาวดี เพราะฉะนั้นนาง กาดกณณจึงยังสามีของตนให้ตายด้วยยาพิษ ครนนางสามีแล้วปรารถนาอยู่ซึ่งพระโฉนันทกุมาร จึงตดองคุดแต่พระศัพ ได้ ไ่ว โฉนวยณม แห่งนางปทุมมาวดี ประกาศแก่มหาชนและกราบทลพระราชาวา นางปทุมมาวดีเป็นผลเดือนหรือ พระราชาทรงเชอ ถอ ถอย คำ นาง กาด กณณ จึงรับสั่งให้ อามาตยทั้ง ๕ นำตัวนางมาตั้งพระวิดิชชคา บัด อามาตย

ทั้ง ๕ รับพระโองการนำนางไปส่งแล้ว เรื่องจริงมีอยู่ณะณะและดุก จะว่า
 นางปทุมมาวดีเป็นแม่แต่อย่างไร ๆ, อมม ช้าแต่แม่ นางปทุมมาวดีมีบุญ
 เป็นอย่างไร ๆ ดูก นางปทุมมาวดีเป็นบิดาของนางตีปปชนี ตั้งอยู่ใน
 ครรภ ๓๐ เดือน ด้วยอานุภาพแห่งการอธิษฐานของนางตีปปชนี ทำว
 ดักกะเทวราชแปลงพระองค์เป็นนกนางเขน บินเข้าสู่ครรภ โดย ขาน-
 ทวาร คาบสัตว์ในครรภออกโดยมุขทวาร ไปสู่ป่าหิมพานต์ ทรงวาง
 ไว้ในดอกปทุม แล้วเดินไปสู่สวรรค์ พระวิสุทธิดาบสไปพบเข้า จึง
 เอามาเลี้ยงไว้ในอาศรม ครนอายุนางได้ ๓๖ ปี ทำวดักกะเทวราชก็
 เหมมิตรเรือนไว้ให้ในป่า เพราะณะณะ เราจึงกล่าวนางมีบุญ ๆ ช้าแต่
 แม่ ด้วยประการอย่างไร นางปทุมมาวดีจึงขอความฤทธเดา ๆ แนะดุก
 สวรรค์ระโบกพรรณและศาลาน เกิดชนด้วยสังกิริยาของนางปทุมมาวดี
 เหตุณะณะ แม่จึงว่านางมีฤทธิ

ดี สุตวา มหาชน มหาชนได้ยินดังนั้น ไปสู่บ้านแห่ง
 คน ๆ แล้ว ต่างบอกเล่าแก่กัน เรื่องราวก็เล่าต่อกันต่อ ๆ ไปจน
 ถึงหุอำมาตย์ ถึงพระราชกุมารและนางใน ต่อจากนั้น พระเจ้า-
 ชรรวมชรรราช พระมเหสีพระราชกุมารและนางใน ต่างก็ปรารถนา
 จะไปทอดพระเนตรดูและฟังนกแขกเต้า จึงพระราชอาพร้อม ด้วย พระ-
 ราชโอรส อันหม่นนางสนมและมหาชนแวดล้อมเดินไปแล้ว ครน
 ถึงรับสั่งให้พักพลไว้ ณ ภายนอก ก็ในกาดนั้นชนทั้งหลาย ทง ปวง พา
 กันเข้าไปสู่สวน ชวนกันเก็บดอกไม้ผลไม้นต่าง ๆ มาเคี้ยวกิน ต่าง

ช้องดาชุกการว่า น้าอัครจริย ผลิตไม้มรดกหวาน ปานรดแห่งผลิตไม้ทิพ
 ด้วยเดชแห่งดีศยาธิษฐาน ผลิตไม้ทุกชนิดล้วนมีรสดีจุดผลิตไม้ทิพทั้งต้น
 แฝงรสไปทั่วสรรพางค์ เหล่านางในแฉะพระกุมารทั้ง หาดาย ย่อม พา ก็น
 บริโภค นางกาตกณณไฉยีนคำชมเชยตงนน จึงหยิบผลิตไม้มากิน
 รุ้ดกมรดกชมชน จึงกตาวตวา ผลิตไม่นมรดกชมชน ขณะนั้น
 พระโพธิสัตว์ทรงพนิจอยู่ จึงทรงหยิบผลิตไม้ผลหนึ่งมาด้วยเองครึ่งผล
 ทรงรุ้ดกความมรดกหวาน ออกครึ่งผลประทานให้แก่นางกาตกณณ ๗ รับประทาน
 มาเคียวกนกตาวตพรอมด้วยถมนนาดายว่า ชมจิต มหาชนแฉะพระราชากุมาร
 ไฉยีนตงนน ก็กตาวกนว่า นางกาตกณณนชระรอยจะเป็นหญิงบาป
 หนาหาบุญมิได้ ๗

ตาดับนพระเจ้าขรรคมชรราชอนราชบริพารห้อมต้อม เล็ดใจเข้า
 ไปดูอุทยาน แด้วเข้าไปประทับนั่งภายในศาลา ก็เมื่อลฤกษาทง ๒ ๗๕
 ทุดเชิญเล็ดใจ ได้กตาวคากานว่า

อนโต สาลาย์ ปลุลงเก
 นิสัทถ ขถาสุขิ

ปติภูจิต มหาราช
 นานาผล ปริภุช ๗

ความว่า ข้าแต่พระมหาราชเจ้า ขอพระองค์ได้ประทับนั่ง
 บนบัตตั้งกภายในศาลา ขอได้ด้วยผลิตไม้ต่าง ๆ ตามพระทัยปรารถนา ๗
 พระราชาได้ทรงลัดบมชรรวาจาของนกกทง ๒ ตงนน ก็หาดาก
 พระทัย จึงตรัสถามว่า เจ้าทง ๒ มาจากไหน ๗ มาจากป่าหิมพานต์
 พระเจ้าจะ ๗ มาเพราะเหตุไร ๗ ข้าแต่มหาราชเจ้า ข้าพระองค์ทง ๒

มาเพื่อจะประกาศเหตุ ๒ ประการ คือ ชมชื่นใจบาปประการ ๓ ยก
 ย่องคนมีบุญประการ ๓ ด้วยว่าข้าพระองค์ข้อมทราบความจริงแห่ง
 หญิงทั้ง ๒ คือ นางปทุมมาวดีและนางกาดกณณี ๑ ความจริง
 ของหญิงทั้ง ๒ เป็นอย่างไร เจ้าจงแจ้ง ๑ จึ่งนุกแซกเต้าทั้ง ๒ ก็บุจฉา
 วิถีชชานาตามรูปเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว ณ เบื้องตน ตายแต่ตนจนรอดด้าน ๑
 มหาชนนมมหาอำมาตย์เป็นตนได้ฟังดังนั้น ต่างก็โกรธเคืองช่วยกันด่าตี
 นางกาดกณณี กาดกณนุพระราชากรวด ครัดบริภาษว่า หญิงถ้อย
 เจ้าขาดกของเรหรือ นางกาดกณณณะดั่ง นุกหวาดว่า นุกทั้ง ๒
 นชระรอยเบนแถวตามาประกาศกรรมของเรา ถ้าเราไม่รับสารภาพ ศัรชะ
 จกแตกทำลาย จิงกราบทูลรับว่า กระหม่อมฉันฆ่าเอง พระเจ้า
 ชรรम्मชรรราชกกกรวยงชน จิงครัดถามว่า หญิงถ้อย แล้วเจ้า
 ได้โทษนางปทุมมาวดีจริงหรือ ๑ จริง พระเจ้าข้า ๑ หญิงถ้อย
 เจ้าประกอบยาพิษอย่างใดให้ตูกซักกิน เจ้าจงแแต่ดยาพิษอย่างนั้นมา
 ให้ดู ๑ นางกาดกณณณจิงแแต่ดงดาร์หนุถวาย แแต่กรบทูลว่า น
 พระเจ้าข้า แแต่วางไว้ ณ ทณะเพาะพระพักตร์ พระราชาจิง ครัดว่า
 หญิงถ้อย เจ้าให้ตูกซักกินโดยประการอย่างใด เจ้าก็ตวงกินโดย
 ประการอย่างนั้นเหมือนนุกน นางกาดกณณณกตนุกนลาร์หนุแแต่ ดตบ
 ตมตงตนตายในขณะนั้น แแต่ไปเกิดในอเวจจมหานรก จิงพระเจ้า
 ชรรम्मชรรราชกรบดั่ง ให้ยกศพ นางกาดกณณณ ไปทิ้งไว้ภายใต้วัจจกฏี ๑

17/06/2564

เมื่อนกแซกเต้จทง ๒ จะให้โอวาทแก่มหาชน ได้ก่ถ้าวคากานว่า

เย จ ปาโป พาโล เจว
โอสชยาทีเทวดาโย
โย จ ปมุตตา ปณทัโต
ชคฺจณั ปาปึ น กริ

ปาปกมมึ กตึ รโห
ตึ ปาปึ วิวรยนติ
ปาปกตึ ชานึ อหุ
กุสลึ ปลึสตี โส ฯ

ความว่า บาปกรรมอันคนพาตใจบาปกระทำแล้วในทตบ เหต่า
เทวดามึ โอสชเทวดาเป็นต้น ย่อมเบ็ดเผยซึ่งบาปกรรมนหึ ผู้ใด
เป็นบณทตเพราะพินแต่จ รือยซึ่งกรรมอันเป็นบาป ผู้นนยอม
ไม่กระทำบาปอันหาเกิดยค ย่อมลัรรเดริญกุศลกิจ ฯ ในการเป็นทตต
ดงแห่งเทศนา มหาชนมึเด้นาบตึเป็นประมุขยอมยงดำชุกการให้เบ้นไป ฯ
ถ้าตบนั้น พระราชาจิงตรัดถามนกแซกเต้จว่า บदनเราจะไป
เชอเชอญนางปทุมมาจดยงดำนกพระวิตุทชดาบดึ นางจะมาหรือไม่มา นก
จิงกราบทตว่า ข้าแต่มหาราชาเจ้า ถ้าพระองค์ทรงปรารถนาเพอการ
มาแห่งนางในทน ขอพระองค์ใด ให้ แต่ง ตง เครื่อง บูดาต อาดนะ และ
ทรงจัตถรรพอาภรณไว้ ทนใดนนพระนาง ปทุมมาจดี เป็น พระแม่เจ้า
กจกมา ณ ทน ฯ พระราชาได้ทรงดตบตงนนคมพระทยโล่มนัลึ จิง
รับตงให้บูต ดอาดนะและจัตถรรพอาภรณไว้ แดจให้จคเควคณตร
รองบาทแเดะมงกุฎไว้ทรงกระทำล็กการะ รับตงให้ดาตเพดานแเวดจ
ควยมาน เมอจะเชอเชอญนางปทุมมาจดีเทอ ได้ตรัดคากานว่า

ขมาหิ ตวั อมม มยหิ

โทสมากริ หทเย

อาคจฺจ ตวั เม สนฺติเก

ทมฺมิ รชเช อีสฺสรตฺ ๑

ความว่า ตูกรัก เจ้าจงออกโทษแก่พ่อ อย่าได้ผูกใจเจ็บ เจ้าจง
มาในสำนักของพ่อ พ่อจะให้ความเป็นอิสสระในรัชสมัยมบัต ๑

ในกาลนั้น ค้าตา นกทงคูและสัตว์นกอินทรชานต์น นางปทุมมาวดี
มาปรากฏอยู่บนอาสนะที่จตุตงเว พระโพธิสัตว์เห็นดังนกทองเขากอด
นางปทุมมาวดี อันความโศกเข้าครอบงำ ทรงถนงซึ่งวิสัยวิญญาภาพ
ลาดับนพระราชาเห็นพระโอรสและพระสผู้ถึงวิสัยวิญญาภาพ จึงทรง
หยาบพระเต้าทองมาหตงนารคพระโอรสและ พระสผู้ ด่า ๆ ได้ ตักก็ตัก ขน
ถวายเป็นคม พระเจ้าธรรมมชรรราชทรงกระทำการอภิเชกในท นน แดว
เสด็จกลับพระนคร ทรง มอบ รัชช ส่ม บัต ให้ แก่ พระ โส นันท กุมาร
ได้ประทานตำแหน่งอัครมเหษ ให้แก่นางปทุมมาวดี แดวกระทำการดม-
โกชอยู่ ๗ วัน พระนางปทุมมาวดีได้ทรงส่งไปแดวซึ่งเครื่องบรรณา
การเป็นอนมาก เพอมาธาบิดา ตงแค้นนนามหาชนกรู ว่าพระนาง
ปทุมมาวดีเป็นชิตาของนางสปีปชน ภายหตง พระนางปทุมมาวดีทรงมีครรรภ
ครนถวนทศมาต ก็คตอดพระโอรสมีจรรณเอนงได้ตุงทองคำ เณนามาคย
ทงหตยถวายเป็นพระนามว่า ปทุมโสณกุมาร เพราะถอเอาพระนามของ
พระชนกชนนี ๑

อปฺรภาเค กาดเป็นสัตว์นอนนอิก พระเจ้าธรรมมชรรราชรบตั้ง
กระชางกตบกว่า เจ้าเห็นผมภคัษะเราหงอกเมื่อใด เมอนนเจ้า พง

TUDC 17/06/2564

บอกแก่เรา ต่อมาภายหลังข้างกุดบกเห็นพระเกศาขาว จึงกราบทูลให้
 ทรงทราบ พระราชารับสั่งให้เอาถนอบทองถนอมมาวางไว้ที่พระหัตถ์
 ทอดพระเนตรดูพระเกศาขาว ทรงเห็นชรา จึงมาทรงพิจารณาเห็น
 ความตายประหนึ่งว่าตราอยู่ที่สุดพระนาค มีพระดำริว่า กาดนเป็น
 กาดแห่งเราบวชแล้ว แดงประทานบ้านด้วยแก่นายช่างกุดบก มีรับสั่ง
 หาพระราชโอรส พระม.หัยแฉะพระธิดามาทรงอำนาจ ฉันท
 บรรพชา ครั้นพระญาติทงหลายทอดถามถึงเหตุที่จะบวช เมื่อจะตรัส
 เหตุแก่พระญาติ ได้ตรัสคานานว่า

อุตตมงครุหา มยหิ

อิเม ชาตา วโยหรา

ปาตุภูตา เทวทูตา

ปพพชาสมโย มม ฯ

ความว่า สมบณัศรัษะเราเหตานั้นลงปุนเลื่อม เทวทูตปรากฏแล้ว
 ถึงสมัยบรรพชาของเรา

ครั้นตรัสดังนั้นแล้ว ก็ประทานโอวาทว่า พวกรท่านพึงบวชด้วย
 อาการอย่างน แดงเสด็จออกจากพระนครเข้าไปสู่ป่าหิมพานต์ ทรง
 ผนวชเป็นราชฤษี ทรงเจริญพรหมวิหาร ๕ ยงฌาน ๕ อภิญญา ๘
 ให้เกิดแล้ว ในที่สุดแห่งพระชนมายุ ก็มีพรหมโลกเป็นที่เสด็จไป ณ
 เบื้องหน้า

ฝ่ายพระเจ้าโฉนทราชา เหตุพระองค์มี พระ อชฌาตย์ ใน การ
 บริจาคทาน จึงรับสั่งให้สร้างทานศาลาไว้ ๖ แห่ง คอกทประตูเมือง
 ๕ แห่ง กถางเมืองแห่ง ๓ ที่ประตูพระราชวังแห่ง ๓ ยงมหาทานให้

เป็นไปแล้ว ที่ทานศาตาแห่งหนึ่ง ๆ ทรงบริจาคกหาปณะไว้แห่งละ ๗ พัน
 ได้พระราชทานกหาปณะประมาณ ๒ หมื่นทุกวัน ๆ ทรงส่งมาทานสัตว์ ๕
 เป็นเนืองนิตย์ ทรงส่งมาทานอุโบสถศีลในวัน ๑๔ คำ ๑๕ คำ ยัง
 ประชาชนให้ส่งมาทานบุญกริยาวคณมทานเป็นต้น ทรงยกขนสัตว์ทาง
 อันจะไปสู่สวรรค์ ครัดแต่คงกรรมชแจะภยในนรก เหล่าประชา
 ราชภูริกตงอยู่ในพระราโชวาท พากันกระทำบุญทานการกุศล จุติจาก
 อคติภาพน ๆ แล้ว พากันไปบังเกิดในเทวโลก อันเทวโลกสถาน
 ปานประหนึ่งว่าจะเืองแน่น นิริยโลกเป็นดุจว่างเปล่า ในกาลนั้นเทวดา
 เหล่าดาวดึงส์มาประชุมกันในดุจรรมาเทวด์ภา ต่างพรรณนาคุณแห่งพระ
 มหาสัตว์เจ้า.

อปรภาเค กาดกายหตั้ง พระเจ้าได้นนทราชเมื่อช่างกตบกกกราบ
 ทูตความทพระเกศาขาวให้ทรงทราบ กรบตั้งให้เอาแหนบทองถอนมา
 วางไว้ ณ พระหัตถ์ ทอดพระเนตรเห็นกบงเกิดความดังเวชพระทัย จึง
 ประทานบ้านด่วยให้แก่ชายช่างกตบก มีพระทัยใครจะทรงผนวช จึง
 รบตั้งหาพระกนิษฐาทงหตายมารบรัชย์ดมบค เมื่อพระกนิษฐากราบทูล
 ถามว่า เพราะเหตุไรพระองค์ จึงจกทรงผนวชเดี่ย กรบตั้งถงความ
 ทพระองค์ทรงชรา ทรงแต่คงพระเกศาขาวให้ดู ๆ ขอเดชะ เมื่อ
 พระองค์ทรงผนวช พวกหม่อมมณนกจกบวชตาม ๆ พระกนิษฐาทงหตาย
 ต่างมิได้รบราชดมบค พระเจ้าได้นนทราชจึงรบตั้งหาพระอัครมเหษ
 ฆามอบราชดมบค เมื่อพระนางไม่รบ รบตั้งหาพระโอรดมามอบ

ครั้นพระโอรสทุตรับแล้ว ทรงกระทำการราชาภิเษก ประทานพระ

นามว่า พระปฐมโฉนราชาเจ้า.

จึงหกกษัตริย์ และพระนางปฐมาวดี ได้ตั้งออกจาก พระนครไปยังป่า

หิมพานต์ ให้สร้างอาศรมในร่มมณีนัยสถานแห่ง ๓ บรรพชา เป็น

ราชฤษี ทรงเจริญพรหมวิหาร ๕ ยี่สามอนิภยุญาตมาบคให้เกิดแล้ว

ทรงฦานไม่เลื่อม ได้เด็ดเจ้าถึงซึ่งพรหมโลก ส่วนพระโอรส

พระนามว่าพระเจ้าปฐมโฉนราชา มิได้ยังกุศตกรรม ๑๐ ให้กำเริบ

เด็ดจดำรงอยู่ในทศพิชราชธรรม ทรงตั้งเคราะห์ประชาราษฎร์ด้วย

ตั้งคหวัดฤ & ทรงรักษาเบญจศีลเป็นนิตย รักษาซึ่งอุโบสถ ครนกง

กาตอายุชัย ก็มีสัตว์รศเทวโลกเป็นที่เด็ดใจไปณเบื้องหน้า

สตถา อิมิ ธมฺมเทสนํ อahrtฺวา พระบรมศาสดาทรงนำ

พระธรรมเทศนานมาแล้ว มีพระพุทธฐูกาตรัสว่า ดุกรภิกษุทั้งหลาย

นางฉินฺจมาณิกาได้โทษเราแล้วถึงซึ่งความพินาศ ใช้แต่ในกาตบดิน

ก็หาไม่ แม้ในกาตก่อนถึงซึ่งความพินาศนั้นเทยว ครนแล้วกทรง

ประชุมชาดกว่า พระชนกชนนีในกาตนั้นเป็นพุทฺธมารดาบิดา กบิตรราช

กุมารเป็นมหากัดดีป ดุนทรกุมารเป็นอาหนนที สุวาดยกุมารเป็นอุปพนนที

เสนกกุมารเป็นคิริมานนที อภยกุมารเป็นดำริบุดร ตักขณกุมารเป็น

อุทายี ท้าวด้กกระเป็นอนรุช วิสุทธดาบสเป็น โมคคัลลดาณะ เทวบุตรผู้

แปลงตนเป็นกวางทองเป็นดิมพลี บรมมิตตทถิตเป็นเมณฑกเศรษฐี
 ดัชนีเศรษฐีในกาดนนเป็นมิกคารเศรษฐี วุฒกุมาร เป็นวัฑฒนกุมาร
 ผู้บุตรเศรษฐี นางดีปปอนีเป็นนางวิดาชา นางกาดกณณเป็นนางจัญจ-
 มาณวกา นางปทุมมาจตเป็นมารดาราหุ ปทุมไฉนราชกุมารเป็นราหุ
 บรมมิตตทถิตเป็นพุทธบริษัท พระราชาไฉนนทราชเป็นเราผู้อรหันต
 ดัมมาดัมพุทธเจ้า ท่านทงหลายจงทรงจำไว้ซึ่งชาดก.

จบ ไฉนนทชาดก